

VERKIEZINGSPROGRAMMA PARTIJ SLEUTELSTAD 2022-2026

VASTGESTELD DOOR DE ALV OP 27 SEPTEMBER 2021

INHOUD

1		
2		
3		
4	1. Nieuwe Democratie	2
5	2. Bestuur en Overheid	5
6	3. Werk en Inkomen	7
7	4. Middenstand	9
8	5. Natuur en milieu	11
9	6. Energietransitie	13
10	7. Woningbouw	15
11	8. Verkeer	18
12	9. Parkeren	21
13	10. Zorg	23
14	11. Jongeren	26
15	12. Senioren	29
16	13. Onderwijs	31
17	14. Cultuur	33
18	15. Sport	35
19	16. Leefbaarheid en Veiligheid	37
20	17. Burgerschap en Samenleving	40
21	18. Financiën	42

22

23

24 **1. Nieuwe Democratie**

25

26 **Nieuwe democratie is een van de speerpunten waarmee Partij Sleutelstad zich onderscheidt van**
27 **alle andere partijen. PS stelt een reeks aan participatie- en inspraakvormen voor, waardoor de**
28 **invloed van burgers op het bestuur van hun stad structureel wordt verbeterd.**

29 In dit programma presenteren we onze visie, standpunten en plannen voor Leiden. Voor Partij
30 Sleutelstad staat het bevorderen van de inspraak en zeggenschap van de Leidse burger voorop. Dat
31 betekent dat we steeds in open dialoog met de samenleving staan, dat beleid en besluiten in overleg
32 met omwonenden, ondernemers en andere belanghebbenden worden genomen en dat Leidenaren
33 via referenda en volksinitiatieven desgewenst het laatste woord hebben. Óók als dit schuurt met
34 onze eigen visie en dit programma. Indien uit een participatietraject blijkt dat bewoners en
35 belanghebbenden iets anders dan wij willen, zijn we bereid om ons stemgedrag aan te passen. Een
36 uitslag van een referendum zullen we altijd respecteren en is voor onze volksvertegenwoordigers
37 politiek bindend.

38

39 **Politiek van onderop**

40 Partij Sleutelstad houdt voeling met wat er leeft onder de bevolking. We zijn aanspreekbaar, trekken
41 de wijk in en houden spreekuren.

42

43 **Burgerzeggenschap**

44 Partij Sleutelstad is groot voorstander van de verruiming van de invloed van de burgers op het
45 bestuur van de stad. Wij zetten ons in voor de invoering van het bindend referendum waarbij de
46 handtekeningdrempel wordt verlaagd en de opkomstdrempel wordt afgeschaft of wordt
47 vervangen door een uitkomstdrempel. De gemeente wordt verplicht een bindend referendum te
48 organiseren in het geval van een voorgenomen fusie met een andere gemeente en bij het
49 voornemen tot het plegen van grote investeringen. Partij Sleutelstad wenst een onderzoek naar de
50 haalbaarheid van buurtreferenda en andere (digitale) instrumenten om voeling te houden met de
51 opvattingen van burgers.

52

53 **Bestrijden politieke ongelijkheid**

54 Op papier telt elke stem even zwaar maar in de praktijk hebben praktisch opgeleiden en burgers met
55 een lager inkomen veel minder toegang tot en invloed op de politieke besluitvorming dan
56 welvarender en hoger opgeleide burgers. Zij worden slecht vertegenwoordigd, met hun inbreng
57 wordt minder gedaan en zij zijn ondervertegenwoordigd in politieke organen en
58 participatietrajecten. Het bestrijden van politieke ongelijkheid is voor ons een belangrijk speerpunt.
59 Wij breiden de Leidse democratie daarom uit met middelen die veel steun hebben en veel gebruikt
60 worden door ondervertegenwoordigde groepen, zoals het referendum en een directe verkiezing van
61 het stadsbestuur.

62

63 **Volksinitiatief**

64 Partij Sleutelstad wil het volksinitiatief in Leiden invoeren. Hiermee kunnen burgers een eigen
65 voorstel voorleggen aan de gemeenteraad en, bij afwijzing, hierover een referendum afdwingen.

66

67 **Stem op de macht**

68 In aanvulling op de huidige praktijk waarbij burgers enkel een stem kunnen uitbrengen op een
69 kandidaat voor de controlerende macht, de gemeenteraad, wenst Partij Sleutelstad dat burgers ook
70 een stem kunnen uitbrengen op de bestuurlijke macht. Dat kan het beste door het rechtstreeks
71 kiezen van een formateur.

72

73 **Participatie en inspraak**

74 De gemeente moet meer ambitie tonen in het streven burgers te betrekken bij de besluitvorming. Te
75 vaak beweegt participatie en inspraak zich slechts op het niveau van informeren en consulteren.
76 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente niet bang moet zijn om beslissingsrecht aan burgers over te
77 dragen en burgers in de gelegenheid te stellen met eigen voorstellen te komen waarover een
78 referendum kan worden afgedwongen. Ook zijn wij voorstander van gelote burgerfora als instrument
79 om burgers te betrekken bij grote stadsbrede vraagstukken.

80

81 **Wijkraden**

82 Partij Sleutelstad is voorstander van de invoering van rechtstreeks door de burgers gekozen
83 wijkraden waarbij wij rekening houden met de waarde van goed functionerende wijkverenigingen en
84 oog hebben voor maatwerk op basis van historisch gegroeide verschillen tussen wijken.

85

86 **Buurt- en burgerinitiatieven**

87 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente de initiatieven van burgers moet stimuleren en omarmen.
88 Initiatieven zoals een buurtzorgcoöperatie of een alternatieve energievoorziening zijn een
89 meerwaarde voor de samenleving. De gemeente kan dergelijke initiatieven ondersteunen door de
90 invoering van het *right to challenge*, *right to bid*, *right to plan* en andere buurtrechten, zoals de
91 buurtbegroting.

92

93 **E-tools**

94 Op voorspraak van Partij Sleutelstad heeft de gemeente een digitaal participatieplatform
95 geïntroduceerd: doemee.leiden.nl. Dit is een goede aanvulling op de bestaande participatiemiddelen,
96 maar kan nog worden verbeterd. Partij Sleutelstad zet zich in voor het verder uitrollen van digitale
97 participatie-instrumenten.

98

99 **Meervoudige Democratie: slimme combinaties van instrumenten**

100 Burgerfora die eindigen met een referendum, gekozen wijkraden verbinden met burgerinitiatieven,
101 inspraakavonden en e-tools; het op slimme wijze combineren van verschillende vormen van

102 democratie en participatie leidt tot betere resultaten en kan de zwakke kanten van individuele
103 participatiemiddelen opheffen. Veel meer dan nu het geval is, moet Leiden inzetten op slimme en
104 innovatieve combinaties. Madrid en Barcelona, Ierland en Zwitserland dienen daarbij als
105 voorbeelden.

106

107 **2. Bestuur en Overheid**

108

109 **De lokale overheid is er voor de burgers en niet andersom. Daarom is Partij Sleutelstad**
110 **voorzitter van een gemeentelijke organisatie waarin de burger centraal staat. Besluitvorming**
111 **vindt op een transparante wijze en zo dicht mogelijk bij de burger plaats.**

112

113 **Open en transparant bestuur**

114 Partij Sleutelstad staat voor een open en transparant bestuur. De gemeente discrimineert niet, houdt
115 zich aan afspraken en voert een consistent beleid. Informatie wordt tijdig en inzichtelijk beschikbaar
116 gesteld. Er wordt geïnvesteerd in een onafhankelijke pers. De gemeente gaat ontspannen om met
117 WOB-verzoeken van burgers en journalisten.

118

119 **Open bestuurscultuur**

120 Als gevolg van dichtgetimmerde collegeakkoorden is de rol van de gemeenteraad uitgehold;
121 raadsleden functioneren in de praktijk als bestrijders of steunpilaren van het College van B&W.
122 Coalitiepartijen vormen een gesloten blok en reduceren daarmee de gemeenteraad tot een
123 democratische stempelmachine. Partij Sleutelstad wil terug naar een open bestuurscultuur: een
124 beknopt coalitieakkoord op hoofdlijnen, het vaker voorleggen van scenario's aan de raad en
125 wisselende meerderheden. Om de open bestuurscultuur te bestendigen zetten we in op een
126 minderheidscollege; wethouders kunnen dan niet langer besluiten doordrukken, maar moeten op
127 zoek naar draagvlak in de gemeenteraad en bij de inwoners.

128

129 **Regionale samenwerking**

130 Partij Sleutelstad is voorzitter van samenwerking met gemeenten in de regio op de voorwaarde dat
131 burgers daarmee instemmen en democratische controle op die samenwerking is gewaarborgd. Wij
132 zijn voorzitter van vernieuwende samenwerkingsvormen, zoals de federatiegemeente.

133 Partij Sleutelstad is geen voorzitter van het fuseren met regiogemeenten, wanneer de burgers in
134 de betrokken gemeenten zich daar niet in een referendum over hebben kunnen uitspreken.

135

136 **Decentralisatie van overheidstaken**

137 Partij Sleutelstad is enkel dan voorzitter van de decentralisatie van overheidstaken, wanneer er
138 ook voldoende budget voor de uitvoering van die taken beschikbaar wordt gesteld.

139

140 **Subsidiariteitsbeginsel**

141 Partij Sleutelstad hanteert het subsidiariteitsbeginsel, waarmee wordt bedoeld dat beslissingen die
142 op wijk- en buurtniveau kunnen worden genomen, ook op dat niveau moeten worden genomen.

143

144 **Efficiënt en deskundig ambtenarenapparaat**

145 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente moet beschikken over een ambtenarenapparaat dat is
146 toegesneden op de uitvoering van de gemeentelijke taken. Efficiëntie en deskundigheid zijn daarbij
147 de sleutelwoorden, waardoor inhuur van externe consultants drastisch kan worden beperkt.

148

149 **Burger centraal**

150 Niet alle burgers zijn in voldoende mate digitaal vaardig. De gemeente dient er daarom voor te
151 zorgen dat burgers met vragen, suggesties en klachten in alle gevallen ook in persoon bij de
152 gemeente terecht kunnen. Daartoe richt de gemeente een fysiek loket in en stelt zij een
153 *conflictmakelaar* en een lokale ombudsman aan.

154

155 **Right to challenge**

156 Partij Sleutelstad is voorstander van het zogenaamde *right to challenge*. Burgers en maatschappelijke
157 organisaties die een overheidstaak beter, efficiënter of goedkoper kunnen uitvoeren, krijgen het
158 recht om deze taak van de gemeente over te nemen.

159

160 **Lokale media**

161 De gemeente draagt zorg voor de financiële ondersteuning van lokale media waarbij nadrukkelijk
162 aandacht is voor het bevorderen van onderzoeksjournalistiek.

163 Te allen tijde is de redactionele onafhankelijkheid van lokale media gewaarborgd.

164

165 **Communiceren in het Nederlands, tenzij**

166 Nederlands is de taal waarin de gemeente communiceert met zijn burgers. In specifieke gevallen,
167 wanneer dit tot problemen zou leiden of onredelijk is, kan hiervan worden afgeweken.

168

169 **3. Werk en Inkomen**

170

171 **Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente zich meer moet inspannen om mensen met een afstand**
172 **tot de arbeidsmarkt naar werk te begeleiden. Maatwerk is daarbij het sleutelwoord. De gemeente**
173 **biedt bescherming aan Leidenaren in een kwetsbare maatschappelijke positie.**

174

175 **Participatie door maatwerk**

176 Nu steeds duidelijker wordt dat de Participatiewet faalt bij het re-integreren van kwetsbare burgers
177 op de arbeidsmarkt, pleit Partij Sleutelstad voor het herstel van de sociale werkvoorziening en voor
178 versterking van de rol van DZB. Maatwerk is daarbij het sleutelwoord.

179

180 **Werken naar vermogen**

181 Er zitten nog te veel mensen zonder baan thuis. Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente zich meer
182 moet inspannen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar voor hen geschikt werk te
183 begeleiden of op een andere voor hen zinvolle wijze te activeren, wanneer betaald werk niet
184 mogelijk is.

185

186 **Banenplan**

187 Partij Sleutelstad stelt voor dat de gemeente een banenplan ontwikkelt gericht op de re-integratie
188 van Leidenaren die niet zelfstandig aan betaald werk kunnen komen. In het banenplan integreert de
189 gemeente vernieuwende instrumenten zoals de basisbanen, de arbeidspool en het
190 persoonsgebonden re-integratiebudget (PRB).

191

192 **Sociale werkplaats**

193 Partij Sleutelstad is voorstander van de terugkeer van de sociale werkplaats.

194

195 **Sociale ongelijkheid en inkomensverschillen**

196 Partij Sleutelstad wil dat de gemeente zich inspant om sociale ongelijkheid tegen te gaan. Dat
197 betekent, dat de gemeente inkomensverschillen waar mogelijk zal verkleinen en gelijke beloning, in
198 het bijzonder die van vrouw en man, zal bevorderen.

199

200 **Armoedebeleid**

201 In 2019 is onder het mom van 'maatwerkeraanpak' fors bezuinigd op de minimavoorzieningen. Partij
202 Sleutelstad heeft zich altijd tegen die bezuiniging verzet. PS vindt dat met de introductie van het
203 maatwerkbudget willekeur en rechtsongelijkheid is ontstaan. Bovendien blijven de voor de
204 maatwerkeraanpak gereserveerde middelen grotendeels onbenut. PS pleit voor de aanpassing van het
205 maatwerkbudget en voor het herstel van de minimavoorzieningen.

206

207 **Ondersteuning minima**

208 Leidenaren die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien, mogen rekenen op ondersteuning door
209 de gemeente. Deze ondersteuning is in beginsel onvoorwaardelijk.

210

211 **Particuliere initiatieven**

212 PS vindt dat de gemeente particuliere initiatieven voor de ondersteuning van minima, zoals
213 voedselbank en kledinginzameling, positief moet waarderen. Echter deze initiatieven horen een
214 incidenteel karakter te hebben en komen niet in de plaats van de voorzieningen van de gemeente
215 zelf. Inkomensondersteuning voor minima is te allen tijde een recht en niet een gunst.

216

217 **Schuldhelpverlening**

218 Eén op de vijf Leidse huishoudens heeft problematische schulden. Partij Sleutelstad pleit voor vroeg-
219 signalering, zodat problemen snel kunnen worden herkend en aangepakt. Voorts is PS van mening
220 dat de termijnen van schuldhelptrajecten moeten worden verlengd en dat knelpunten bij de
221 stadsbank moeten worden aangepakt.

222

223 **4. Middenstand**

224

225 **Het MKB is de ruggengraat van de lokale economie en verdient dan ook alle steun. Partij**
226 **Sleutelstad vindt dat de gemeente zich meer moet inzetten voor de scholing van werknemers en**
227 **voor verbetering van het vestigingsklimaat. Bijzondere aandacht hebben wij voor de belangen van**
228 **de bestaande horeca en de maatschappelijke functie van de buurtwinkels.**

229

230 **MBO-geschoolde werknemers**

231 Leiden heeft een tekort aan MBO-geschoolde werknemers. Partij Sleutelstad wil dat de gemeente
232 kansrijke uitkeringsgerechtigden helpt door hen, in samenwerking met het ROC en het MKB en met
233 behoud van uitkering, te stimuleren een kwalificatie voor de arbeidsmarkt te verwerven. Daarbij
234 stimuleert de gemeente het aanbod van stageplaatsen voor deze doelgroep.

235

236 **Bereikbaarheid binnenstad**

237 Partij Sleutelstad is voorstander van een autoluwe binnenstad. Om het winkelen in de binnenstad te
238 bevorderen is de partij voorstander van goede OV-verbindingen, goede fietspaden en
239 fietsenstallingen en van een bepaalde periode tegen daltarief in parkeergarages en op
240 parkeerplekken in de winkelgebieden.

241

242 **Leegstand in winkelstraten**

243 Verlaten winkelstraten en leegstand zijn de doodsteek voor de winkelgebieden. Partij Sleutelstad wil
244 daarom dat de gemeente een actief beleid voert tegen de leegstand in de winkelgebieden door het
245 wonen boven winkels te stimuleren.

246

247 **Buurtwinkels**

248 Tijdens de coronacrisis hebben de buurtwinkels hun bestaansrecht volop bewezen. Partij Sleutelstad
249 wil daarom dat de buurtwinkels weer een prominente plek krijgen in de Retailvisie. Waar mogelijk en
250 wanneer nodig moeten zij kunnen rekenen op ondersteuning van de gemeente.

251

252 **Passende bedrijfsruimte**

253 Voor bepaalde MKB-ondernemers en flexwerkers is het moeilijk om passende bedrijfsruimte te
254 vinden, zoals ateliers en kleinschalige productielocaties. Partij Sleutelstad stelt daarom voor om toe
255 te staan dat leegstaande winkelpanden in het kernwinkelgebied en de plinten van nieuwe hoogbouw
256 daartoe mogen worden gebruikt. Voorts vindt PS dat de gemeente waar mogelijk speculatie met
257 winkelpanden door vastgoedondernemers moet bestrijden en hun macht in de stad moet inperken.

258

259

260 **Horecafunctie**

261 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente de bestaande horeca moet ondersteunen, bijvoorbeeld door
262 het toestaan van terrassen in de winter. PS is tegen het ongebreideld toestaan van horeca in
263 leegstaande winkel- en kantoorpanden. Te veel (gelijksoortige) horeca in het kernwinkelgebied tast
264 het karakter van de stad aan en zorgt voor nieuwe problemen op het gebied van leefbaarheid en
265 veiligheid.

266

267 **Eén loket voor middenstanders**

268 Om de positie van de middenstanders te versterken, wil Partij Sleutelstad één centraal loket voor
269 hun vragen en klachten.

270

271 **Duurzaamheid stimuleren**

272 De gemeente moet duurzame bedrijfsvoering stimuleren, waarbij in het bijzonder aandacht is voor
273 het stimuleren van circulair bouwen en produceren. De gemeente dient dit als voorwaarde te stellen
274 bij aanbestedingen.

275

276 **Ondersteuning MKB**

277 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente de maximale (fiscale) ruimte moet opzoeken om het MKB te
278 ondersteunen. Bijzondere aandacht dient de gemeente te hebben voor Leidenaren die een eigen
279 bedrijf willen starten vanuit een uitkering.

280

281 **Bio Science Park**

282 De gemeente draagt jaarlijks een bedrag van 3,3 miljoen euro bij aan het Bio Science Park. Partij
283 Sleutelstad is van mening dat de bedrijven in dit park zich inmiddels uitstekend zelf kunnen redden
284 en dat (een deel van) dit geld zou moeten worden aangewend voor het sociaal domein.

285

286 **City Marketing**

287 De gemeente besteedt jaarlijks 1,5 miljoen euro aan City Marketing. Wat betreft Partij Sleutelstad
288 staan deze uitgaven niet bovenaan de prioriteitenlijst. Er kan op worden bezuinigd, wanneer de staat
289 van de financiën daartoe noodzaakt.

290

291 **Tijdelijke overbruggingsmaatregelen**

292 Partij Sleutelstad wil dat noodlijdende middenstanders in crisissituaties, zoals de coronapandemie,
293 door de gemeente kunnen worden geholpen met tijdelijke overbruggingsmaatregelen op
294 voorwaarde dat de middenstander in kwestie een levensvatbare onderneming drijft.

295

296 **5. Natuur en milieu**

297

298 **Leiden is een erg versteende stad en dat terwijl groen een voorwaarde is voor een leven in**
299 **gezondheid en welzijn. Partij Sleutelstad vindt daarom dat de gemeente eindelijk eens echt werk**
300 **moet maken van het vergroenen van onze woonomgeving. Initiatieven van burgers spelen daarbij**
301 **een belangrijke rol.**

302

303 **Vergroenen openbare ruimte**

304 Partij Sleutelstad is voorstander van het vergroenen van parken, pleinen en plekken die nu nog zijn
305 bestraat, maar die niet of nauwelijks worden gebruikt.

306

307 **Bomen**

308 Bomen zijn van grote waarde voor de leefbaarheid en biodiversiteit van Leiden. Ze zorgen voor
309 verkoeling en slaan CO₂ op. Helaas delven bomen vaak het onderspit tegen andere belangen en
310 neemt het aantal bomen nog altijd af. Partij Sleutelstad wil daarom, dat de bescherming van bomen
311 en het bomenbestand beter geborgd wordt. Illegale kap moet worden bestreden. De gemeente moet
312 samen met inwoners actief en ambitieus meer bomen aanplanten.

313

314 **Bouwen en vergroenen**

315 Klimaatneutraal bouwen, groene daken, hangende tuinen, ondergronds parkeren; het is een greep
316 uit tal van slimme oplossingen, waarbij nieuwbouw wordt gecombineerd met vergroening. Partij
317 Sleutelstad vindt dat deze benadering bij ieder bouwproject in de stad moet worden toegepast.
318 Wanneer nieuwbouw in combinatie met vergroening in specifieke gevallen niet mogelijk blijkt, dan
319 geven wij voorrang aan vergroenen.

320

321 **Burgerparticipatie**

322 Partij Sleutelstad wil dat de gemeente, meer dan nu het geval is, initiatieven van burgers op het
323 gebied van vergroening stimuleert en omarmt. PS is verder van mening dat de gemeente ruimhartig
324 moet experimenteren met vormen van zelfbeheer door burgers van vergroende locaties.

325

326 **Circulaire economie**

327 Partij Sleutelstad steunt het gemeentelijk beleid om de Leidse economie in 2050 volledig circulair te
328 laten zijn. Dat betekent, dat gemeente, burgers en bedrijven bij het consumeren en produceren geen
329 grondstoffen uitputten en dat reststoffen volledig worden hergebruikt. De gemeente kan de
330 ontwikkeling naar een circulaire economie aanjagen met behulp van het eigen aanbestedingsbeleid
331 (maatschappelijk verantwoord investeren).

332

333 **Milieumaatregelen**

334 Partij Sleutelstad is voorstander van concrete maatregelen voor een schoner milieu, zoals het weren
335 van vervuilende voertuigen, zoals auto's, brommers en scooters, uit de binnenstad en het
336 ontmoedigen van de aanschaf van ongefilterde houtkachels door particulieren. Voorts is PS van
337 mening, dat de gemeente burgers moet stimuleren hun tuinen te vergroenen door tegels te
338 vervangen door beplanting.

339

340 **Ruimtelijke ordening**

341 Partij Sleutelstad wil dat de gemeente in het ruimtelijkeorderingsbeleid meer gewicht hecht aan het
342 behoud van de kwaliteit van het binnenstedelijk gebied en de landschappelijke omgeving.
343 Voorkomen moet worden, dat bedrijventerreinen, distributiecentra, zonneweides en
344 windmolenparken de omgeving gaan overheersen. De Oostvlietpolder blijft groen en mag niet
345 worden bebouwd.

346

347 **Stad en landschap**

348 Partij Sleutelstad wil dat de gemeente zich uitdrukkelijk inzet voor de versterking van de band tussen
349 de stad en het agrarische landschap. Dit betekent, dat Leiden zich meer dan nu het geval is, zal
350 profileren als afzetmarkt voor diervriendelijke en natuurvriendelijke agrarische producten uit de
351 omgeving van de stad.

352

353 **Monumentenstatus parken**

354 Om te voorkomen dat de gemeente in de toekomst aanslagen op het groen in de Leidse stadsparken
355 kan plegen, stelt Partij Sleutelstad voor om onze parken een monumentenstatus te verlenen. Een
356 parkcurator krijgt tot taak om de parken te beschermen tegen aantasting van de natuurlijke kwaliteit
357 door o.a. woningbouw, sportverenigingen en commerciële activiteiten.

358

359 **6. Energietransitie**

360

361 **Partij Sleutelstad onderschrijft de uitgangspunten van de energietransitie en erkent de noodzaak**
362 **actie te ondernemen tegen klimaatverandering. PS vindt dat de Leidenaren, veel meer dan tot nu**
363 **het geval is geweest, bij de energietransitie moeten worden betrokken. Een evenwichtige**
364 **verdeling van de kosten en ondersteuning van lokale initiatieven hebben onze volle aandacht.**

365

366 **Evenwichtige verdeling van kosten**

367 De energietransitie brengt onvermijdelijke kosten met zich mee voor burgers en bedrijven. Voor het
368 noodzakelijke draagvlak is het essentieel dat kosten door eenieder in alle redelijkheid zijn op te
369 brengen. Voor de burgers moet de opbrengst van de energietransitie meetbaar, het proces en de
370 planning haalbaar en de kosten betaalbaar zijn. Partij Sleutelstad wil daarom dat de gemeente het
371 beginsel van woonlastenneutraliteit, zoals afgesproken in het landelijk klimaatakkoord, als
372 uitgangspunt neemt bij haar beleid.

373

374 **Inspraak en meedenken**

375 De ontwikkeling van beleid voor de energietransitie is tot op heden vooral het domein van
376 bestuurders, ambtenaren en experts. Wij vinden dat de lokale overheid zich meer moet inspannen
377 om burgers en bedrijven bij de besluitvorming te betrekken, zodat daardoor een groter draagvlak
378 voor de transitie ontstaat.

379

380 **Referendum**

381 In de Regionale Energie Strategie (RES) spreken de gemeenten in de regio Holland-Rijnland af hoe zij
382 de overgang van fossiele brandstoffen naar klimaat neutrale energieopwekking gaan uitvoeren.
383 Wanneer burgers of maatschappelijke organisaties over de RES een referendum willen organiseren
384 of op een andere wijze willen participeren, dan zullen wij hen zeker ondersteunen.

385

386 **Behoud landschappelijke waarden**

387 De bollenstreek in het westen en het veenweidegebied ten oosten van Leiden zijn historisch nauw
388 met de stad verbonden en vormen unieke en voor de regio kenmerkende landschappen. Wij zijn van
389 mening dat de gemeente zich in woord en daad moet inzetten voor het behoud van de natuur en de
390 biodiversiteit in deze landschappen. Dat betekent, dat er geen ruimte is voor grootschalige
391 zonneweides, windmolenparken, distributiecentra en datacenters.

392

393 **Lokale en kleinschalige initiatieven**

394 Partij Sleutelstad vindt het belangrijk dat de gemeente bij de energietransitie voldoende ruimte biedt
395 aan lokale en kleinschalige initiatieven van burgers en bedrijven.

396

397 **Informereren en communiceren**

398 Partij Sleutelstad wil dat de gemeente burgers en bedrijven beter gaat informeren over de
399 energietransitie en de uitwerking van de RES op wijk- en straatniveau. Burgers en bedrijven moeten
400 tijdig weten wat zij van de overheid kunnen verwachten en wat zij zelf kunnen en moeten doen. De
401 gemeente moet daarom meer bekendheid geven aan het duurzaam bouwloket.

402

403 **Activiteiten stimuleren en faciliteren**

404 De gemeente geeft aan wat, gegeven de situatie en de stand van de techniek, optimale oplossingen
405 zijn voor de transitie-opgave van burgers en bedrijven. De gemeente voert een gericht
406 stimuleringsbeleid om de noodzakelijke ontwikkelingen in gang te zetten.

407

408 **Gemeenschappelijke oplossingen**

409 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente burgers en bedrijven op een positieve manier moet
410 betrekken bij de duurzaamheidsopgave waarbij 'zelfbeschikkingsrecht, tenzij' het uitgangspunt is.
411 Voorkomen moet worden, dat burgers en bedrijven het wiel opnieuw moeten uitvinden. Daarom
412 faciliteert en stimuleert de gemeente gemeenschappelijke oplossingen en initiatieven, zoals de
413 oprichting van energiecoöperaties en de inkoop van groene energie, zonnepanelen en windmolens.

414

415 **7. Woningbouw**

416

417 **Leiden heeft een groot tekort aan woningen. Partij Sleutelstad wil dat de gemeente prioriteit geeft**
418 **aan de bouw van woningen voor de meest kwetsbaren op de woningmarkt. Hoogbouw is**
419 **onvermijdelijk, maar mag alleen plaatsvinden in samenspraak met burgers. PS wil dat de gemeente**
420 **alle denkbare maatregelen neemt tegen speculanten en beleggers die ten koste van de Leidenaren**
421 **willen profiteren van de schaarste op de woningmarkt.**

422

423 **Woningbouwopgave**

424 Partij Sleutelstad wil dat Leiden intensief met de omliggende gemeenten samenwerkt om te komen
425 tot een onderling afgestemde woningbouwopgave. Wij vinden dat de woningbouwopgave een
426 onderwerp van een referendum moet zijn en van burgerparticipatie in een op te richten
427 burgerforum.

428

429 **Bouwen en Inspraak**

430 Komende jaren zullen er duizenden nieuwe woningen gebouwd moeten worden. Dat brengt voor
431 Leiden grote uitdagingen met zich mee. De bouwopgave heeft de afgelopen jaren geregeld tot
432 spanningen geleid. Partij Sleutelstad vindt dat burgers al in een vroeg stadium betrokken moeten
433 worden. Het woningbouwbeleid voor de komende jaren, dat het kader gaat vormen voor alle
434 bouwplannen, wordt om die reden in coproductie met burgers en woningzoekenden opgesteld.
435 Daarom stellen we een burgerforum in dat bestaat uit via loting gekozen burgers én
436 woningzoekenden. Het resultaat wordt voorgelegd aan alle Leidenaren via een raadplegend
437 referendum.

438

439 **Betaalbare woningen**

440 Leiden heeft een groot tekort aan betaalbare huurwoningen in de sociale sector. Dit is een grote
441 maatschappelijke opgave, waarvan Partij Sleutelstad meent dat deze in samenspraak met bewoners
442 in een op te richten burgerforum moet worden opgepakt. Partij Sleutelstad vindt dat in de
443 bouwopgave tenminste 30% van de woningen in de sociale huursector moet worden gerealiseerd en
444 40% als middeldure huur en koopwoningen. Voorts moet de gemeente erop toezien dat sociale
445 huurwoningen voor tenminste 30 jaar als zodanig beschikbaar blijven. Projectontwikkelaars die de
446 bouwopgave in de sociale sector niet willen realiseren, worden verplicht een bedrag te storten in een
447 vereveningsfonds.

448

449 **Zelfbewoningsplicht**

450 Woningen zijn primair om in te wonen, maar ook een gewild beleggingsobject. In het algemeen leidt
451 dit tot perverse prikkels. Partij Sleutelstad wil daarom dat de gemeente, waar mogelijk, regulerend
452 optreedt, bijvoorbeeld door het instellen van een zelfbewoningsplicht en een anti-speculatiebeding
453 bij nieuwbouwprojecten. Ook de mogelijkheden daartoe bij de bestaande bouw zouden nader
454 onderzocht moeten worden.

455

456 **Hoogbouw**

457 Leiden is één van de dichtst bevolkte gemeenten in Nederland met een grote bouwopgave. Partij
458 Sleutelstad accepteert daarom onder strikte voorwaarden op een beperkt aantal locaties hoogbouw
459 tot 70 meter. Bovendien vindt Partij Sleutelstad dat burgers, door een in te stellen burgerforum,
460 inspraak moeten krijgen bij het opstellen van een stadsbrede visie op hoogbouw en dat voor ieder
461 voorgenomen hoogbouwproject een leefbaarheidseffecten rapportage moet worden opgesteld.

462

463 **Bouwen en vergroenen**

464 In Leiden is de publieke ruimte erg schaars. Er is grote behoefte aan meer groen en tegelijkertijd is er
465 een nijpend tekort aan woonruimte. Partij Sleutelstad kiest niet voor het één ten koste van het
466 ander, maar voor slimme oplossingen, waarbij vergroening en woningbouw hand in hand gaan. Denk
467 daarbij bijvoorbeeld aan geveltuinen, groene daken en slim waterbeheer.

468

469 **Verhuurdersheffing**

470 Door de verhuurderheffing kunnen corporaties onvoldoende investeren in de bouw van nieuwe
471 sociale huurwoningen en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Corporaties zijn
472 daardoor gedwongen om woningen te verkopen, waardoor de sociale woningvoorraad nog verder
473 afneemt. Ook het behalen van de klimaatdoelen raakt nog verder uit zicht. Partij Sleutelstad wil
474 daarom dat de gemeente zich actief inzet voor de afschaffing van de verhuurdersheffing.

475

476 **Verkamering**

477 Partij Sleutelstad is voorstander van beperking van verkamering van woningen in woonwijken. Er
478 dienen strenge normen te worden gehanteerd en deze dienen ook te worden gehandhaafd.
479 Tegelijkertijd vinden wij dat de gemeente extra huisvesting voor studenten moet realiseren. Met de
480 universiteit moeten afspraken worden gemaakt over de huisvesting van buitenlandse studenten.

481

482 **Air B&B**

483 Partij Sleutelstad is tegenstander van 'Amsterdamse toestanden' waarbij particuliere huur- en
484 koopwoningen worden verhuurd aan toeristen. Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente paal en perk
485 moet stellen aan verhuur van woningen aan toeristen en dat de daartoe opgestelde regels streng
486 moeten worden gehandhaafd.

487

488 **Aanpakken malafide verhuurders**

489 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente in samenwerking met bewonerscommissies en andere
490 belangengroepen van huurders malafide verhuurders hard moet aanpakken. Wij zijn voorstander van
491 de versterking van de rechten van huurders.

492

493 **WOZ**

494 Het vaststellen van de WOZ door de gemeente is voor huiseigenaren een ondoorzichtig proces. De
495 hoogte van de WOZ heeft invloed op de hoogte van de huren, de lokale belastingen, de erfbelasting
496 en de bijtelling in de inkomstenbelasting. Jaarlijks ontvangt de gemeente meer dan drieduizend
497 bezwaarschriften van huiseigenaren tegen de door de gemeente vastgestelde WOZ van hun woning.
498 Partij Sleutelstad vindt daarom dat de gemeente het proces van de waardebeoordeling inzichtelijker en
499 begrijpelijker moet inrichten.

500

501 **Wijkgerichte aanpak**

502 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente herinrichtingsplannen op wijkniveau in samenwerking met
503 bewoners moet ontwikkelen. Dit noemen wij een wijkgerichte aanpak.

504

505 **8. Verkeer**

506

507 **Partij Sleutelstad is voorstander van de autoluwe binnenstad en geeft prioriteit aan de belangen**
508 **van fietsers en voetgangers. Het openbaar vervoer wordt gestimuleerd en het autoverkeer**
509 **verduurzaamd. PS wil dat de gemeente werk maakt van de aanpak van onveilige verkeerssituaties**
510 **zoals die overal in de stad zijn te vinden.**

511

512 **Ringweg**

513 Rondom Leiden wordt gewerkt aan de aanleg van een ringweg die de A4 moet verbinden met de A44
514 en die het centrum moet ontlasten van doorgaand autoverkeer. Partij Sleutelstad vindt dat de
515 gevolgen voor de bewoners in de buurt van deze ringweg, zoals stank, fijnstof en vuil, zoveel mogelijk
516 moet worden beperkt.

- 517
 - Partij Sleutelstad is tegen de aanleg van de Leidse Ring Noord.

518

519 **Openbaar Vervoer**

520 Partij Sleutelstad is voorstander van versterking van het OV in en om de stad, zodat de
521 bereikbaarheid wordt verbeterd en het autoverkeer wordt verminderd. Met elektrische hop-on hop-
522 off bussen willen wij de Breestraat, de transferia en de nieuwe parkeergarages aan de randen van de
523 stad met elkaar verbinden.

524

525 **Duurzaam autogebruik**

526 De auto is en blijft belangrijk voor de bereikbaarheid en mobiliteit van de Leidenaar. Daarom willen
527 wij duurzaam autoverkeer bevorderen door het stimuleren van elektrische auto's en deelauto's.

528

529 **Autoluwe binnenstad**

530 Partij Sleutelstad is voorstander van een autoluwe binnenstad. In het gehele gebied tussen de singels
531 moet daarom op afzienbare termijn alleen nog bestemmingsverkeer worden toegestaan. Voorts zijn
532 wij voorstander van meer autoloze straten en voetgangersgebieden, waarbij aandacht voor
533 mindervaliden en bereikbaarheid randvoorwaarden zijn. Overleg met en luisteren naar bewoners is
534 een voorwaarde om goede plannen te maken.

535

536 **Weren milieuvervuilende voertuigen**

537 De gemeente heeft een convenant gesloten om milieuvervuilende voertuigen vanaf 2025 te weren
538 vanuit de binnenstad. Partij Sleutelstad wil ook een verbod op milieuvervuilende brommers en
539 scooters per 2025. Voorts zijn wij voorstander van het minimaliseren van het vrachtverkeer in de
540 stad door de inrichting van een stedelijk en milieuvriendelijk distributiecentrum.

541

542 **Stimuleren fietsgebruik**

543 Zeker in de compacte binnenstad zou de fietser veel meer het uitgangspunt moeten zijn bij de
544 inrichting van de openbare ruimte. Uit onderzoek blijkt echter dat vooral in drukke, doorgaande
545 straten de fietspaden te krap zijn en dat dit tot gevaarlijke situaties leidt. Partij Sleutelstad wil in die
546 gevallen de fietspaden verbreden tot 1,7 meter.

547

548 **Investeren in de kwaliteit van straatverlichting en bestrating**

549 Op diverse plaatsen in de stad is de straatverlichting en/of bestrating niet op orde waardoor
550 gevaarlijke situaties ontstaan. In het verleden is hierop te veel bezuinigd. Wij willen dat er weer in de
551 kwaliteit van straatverlichting en bestrating wordt geïnvesteerd. Daarnaast willen wij dat bij zebra-
552 overgangen op drukke routes de knipperbol weer wordt ingevoerd.

553

554 **Verkeersonveiligheid**

555 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente werk moet maken van de aanpak van verkeersonveilige
556 situaties, zoals de hoek De Sitterlaan-Lammenschansweg, de fietstunnel bij de rotonde aan de
557 Rijnsburgerweg, de Prinsessekade, het fietspad langs de Stinksloot in de Merenwijk, het Kort
558 Rapenburg, de Witte Singel en de Breestraat-Korevaarstraat. Bijzondere aandacht moet er zijn voor
559 de verkeersveiligheid rondom scholen. Het in te stellen burgerforum zou inspraak moeten hebben in
560 de te maken keuzes.

561

562 **Wegwerkzaamheden**

563 Partij Sleutelstad wil dat de verkeersafwikkeling bij wegwerkzaamheden weer een taak wordt van de
564 gemeente. Op dit moment wordt dit aan aannemers overgelaten, maar dit leidt geregeld tot
565 chaotische en zelfs gevaarlijke situaties. De gemeente dient hiervoor eigen deskundigen in te
566 schakelen. Voorts vinden wij dat werkzaamheden beter moeten worden gepland, zodat er minder
567 hinder is en het werk sneller kan worden uitgevoerd.

568

569 **Mindervaliden**

570 Partij Sleutelstad stelt voor dat de gemeente een onderzoek laat doen naar de belemmeringen die
571 mindervaliden ervaren in het verkeer. Wij pleiten ervoor dat de gemeente de geconstateerde
572 belemmeringen opheft, zodat ook mindervaliden veilig aan het verkeer kunnen deelnemen.

573

574 **Maximumsnelheid**

575 De maximumsnelheid van het gemotoriseerd verkeer binnen en op de singels moet worden verlaagd
576 van 50 naar 30 km per uur.

577

578 **Bruggen tijdens de spits**

579 Partij Sleutelstad vindt dat bruggen tijdens de spits gesloten moeten blijven, zodat de
580 verkeersafwikkeling over de weg wordt bevorderd.

581

582 **Motorlawaai**

583 Veel Leidenaren ervaren overlast van onnodig lawaai van motoren. Hoewel nu al wettelijk verboden,
584 wordt er nauwelijks gehandhaafd. Partij Sleutelstad wil dat de gemeente zich inzet voor handhaving
585 met prikacties langs beruchte wegen en dat de burgemeester zich aansluit bij de
586 burgemeesterslobby tegen motorlawaai richting het Rijk.

587

588 **9. Parkeren**

589

590 **Bij Partij Sleutelstad is de automobilist niet langer de melkkoe van de gemeente. PS is voorstander**
591 **van het terugdraaien van de draconische verhoging van de parkeertarieven. Wij geven de fietser**
592 **ruim baan en zien daarom graag dat de gemeente het aantal stallingen uitbreidt.**

593

594 **Realistische parkeernormen**

595 Partij Sleutelstad is voorstander van realistische parkeernormen bij nieuwbouwplannen die zijn
596 gebaseerd op meetbare gegevens. Daarbij moet de gemeente zich onthouden van wensdenken en
597 niet vooruitlopen op onzekere ontwikkelingen. Te krappe parkeernormen mogen er niet toe leiden
598 dat het onmogelijk of onbetaalbaar wordt om een eigen auto te bezitten.

599 Bij de herinrichting van straten wordt maatwerk toegepast en vormen de wensen van bewoners de
600 leidraad voor het aantal parkeerplaatsen. Partij Sleutelstad is tegen het radicaal schrappen van
601 parkeerplaatsen (soms wel meer dan 50%) als daar geen alternatieven voor zijn of als daar geen
602 draagvlak voor is. De mening van bewoners vormt voor ons de leidraad.

603

604 **Benutten parkeergarages; minder parkeren in de openbare ruimte**

605

606 Terwijl er boven de grond vaak sprake is van parkeerdruk, worden bestaande parkeergarages en
607 andere inpandige parkeeraangelegenheden vaak beperkt gebruikt. We stimuleren parkeren in
608 parkeergarages en op eigen terrein, zodat het minder een belasting vormt op de openbare ruimte.
609 De gemeente gaat met de eigenaren van private parkeergarages en -terreinen die gedeeltelijk leeg
610 staan onderhandelen om deze open te stellen voor bewoners en/of bezoekers. In de binnenstad
611 wordt een deel van de publieke parkeergarages beschikbaar gesteld aan bewoners.

612

613 **Parkeertarieven**

614 Partij Sleutelstad is voorstander van matiging van parkeertarieven, waarbij de opbrengsten de kosten
615 dekken. Wij zijn voorstander van het terugdraaien van de draconische verhoging van de
616 parkeertarieven in de afgelopen collegeperiode en wij zijn tegen uitbreiding van het betaald
617 parkeren. In plaats daarvan stellen wij voor dat de overcapaciteit van particuliere
618 parkeervoorzieningen wordt benut ten behoeve van parkeeders uit de buurt. De gemeente dient
619 hiertoe met particuliere partijen een convenant te sluiten.

620

621 **Parkeren tegen daltarief**

622 Partij Sleutelstad wil een bepaalde periode parkeren tegen daltarief invoeren in de parkeergarages in
623 de binnenstad. Daarmee wordt voorkomen dat Leidenaren bij winkelcentra in de buurgemeentes
624 gaan winkelen die alle lagere tarieven hanteren.

625

626 **Voorkomen fietsenoverlast**

627 Wij willen dat er meer openbare fietsenstallingen komen en dat het parkeren van de fiets, ook buiten
628 het stationsgebied, beter wordt gereguleerd en gehandhaafd. Fietsen die al langere tijd niet meer
629 zijn gebruikt, moeten door de gemeente worden verwijderd.

630

631 **Extra fietsenstalling**

632 Partij Sleutelstad wil een extra bewaakte openbare fietsenstalling realiseren in het centrum van de
633 stad in de buurt van de Mare.

634

635 **Parkeerhubs**

636 Partij Sleutelstad is voorstander van het inrichten van parkeerhubs aan de randen van de stad. Deze
637 zouden bereikbaar moeten zijn via hop-on hop-off bussen.

638

639 **10. Zorg**

640

641 **Het College van B&W heeft in de afgelopen jaren ongekeerde bezuinigingen doorgevoerd in het**
642 **sociaal domein. Daardoor zijn veel kwetsbare Leidenaren hard getroffen. Partij Sleutelstad komt**
643 **op voor Leidenaren die maatschappelijk in de knel zijn gekomen en bepleit daarom het herstel van**
644 **wegbezuinigde en afgeschafte regelingen.**

645

646 **Terugdraaien bezuinigingen**

647 Onder de noemer 'zorg en ondersteuning' voert de gemeente tal van regelingen uit die zijn bedoeld
648 voor Leidenaren die niet zelf in hun zorgbehoefte kunnen voorzien. Denk hierbij aan de WMO met
649 gehandicaptenvervoer en aanpassingen in de woning als bekende voorbeelden. In de afgelopen jaren
650 heeft het College van B&W arme en zieke Leidenaren doen opschrikken met tal van bezuinigingen in
651 het sociaal domein. Partij Sleutelstad streeft ernaar om deze bezuinigingen zoveel mogelijk terug te
652 draaien en pleit ervoor om de menselijke maat, mede gekenmerkt door aandacht en warmte, tot
653 richtsnoer van het beleid te maken.

654

655 **Collectieve aanvullende zorgverzekering**

656 Leidenaren met een laag inkomen kunnen bij Zorg & Zekerheid een collectieve aanvullende
657 zorgverzekering afsluiten, de zogenaamde gemeentepolis (standaard of top). De gemeente nam voor
658 deze groep altijd de extra premie voor zijn rekening, maar sinds de huidige collegeperiode draagt de
659 gemeente nog maar de helft bij. Partij Sleutelstad vindt dat een dergelijke bezuiniging niet past bij
660 een stadsbestuur dat een sociaal gezicht zegt te hebben. PS zal zich inzetten voor het terugdraaien
661 van deze bezuiniging.

662

663 **Tegemoetkoming zorg**

664 Leidenaren die langdurig ziek zijn en een laag inkomen hebben, konden via de bijzondere bijstand
665 een beroep doen op een tegemoetkoming in de zorgkosten. Helaas heeft het College van B&W, met
666 instemming van de raad, besloten om deze tegemoetkoming per 1 januari 2021 af te schaffen. Partij
667 Sleutelstad zal zich inzetten voor een terugkeer van deze regeling.

668

669 **Sociaal wijkteams (SWT's)**

670 De wijkteams spelen een belangrijke rol in het bij elkaar brengen van de zorgbehoefte van
671 Leidenaren en het aanbod van door de gemeente geboden of ingekochte zorg en ondersteuning.
672 Door de bezuinigingen op tal van voorzieningen is die rol nog belangrijker geworden en zijn meer
673 Leidenaren afhankelijk geworden van hun dienstverlening. Partij Sleutelstad pleit daarom voor een
674 onderzoek naar het functioneren van de wijkteams. Voorts willen wij het door de wijkteams
675 beheerde maatwerkbudget aanpassen en pleiten wij voor herstel van de declaratieregeling waar alle
676 Leidenaren met een minimuminkomen een beroep op konden doen. Over de voor hen geldende
677 regelingen worden de Leidenaren voortaan beter geïnformeerd.

678

679 **Aanpassingen in de woning**

680 De meeste ouderen en mindervaliden willen vaak zo lang mogelijk in de eigen woning blijven wonen.
681 In veel gevallen is er dan aanpassing van de woning nodig, gefinancierd uit de WMO of de WLZ. Partij
682 Sleutelstad zal kritisch volgen of door de gemeente uitgevoerde regels goed aansluiten bij de wensen
683 van de doelgroep en zal indien nodig voorstellen voor verbetering doen. Partij Sleutelstad wil dat de
684 gemeente Leiden het voor inwoners mogelijk maakt een beroep te doen op de *blijverslening* zoals die
685 in veel andere gemeenten al wordt aangeboden via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

686

687 **Versterking positie mantelzorgers**

688 Partij Sleutelstad bepleit de versterking van de positie van mantelzorgers, waarbij in het bijzonder
689 aandacht moet zijn voor jonge mantelzorgers in het geval zij nog een opleiding volgen. Mantelzorgers
690 zijn een onmisbare schakel in de zorgketen en zij leveren een bijdrage aan de zorg voor kwetsbare en
691 zieke familieleden, vrienden en buren. Ondanks verschillende door de gemeente in het leven
692 geroepen regelingen, zoals verzekering, parkeervergunning of respijtzorg, blijft hun positie zwak.

693

694 **Huisvesting en opvang van kwetsbare groepen**

695 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente zich moet blijven inzetten voor de opvang en huisvesting
696 van de meest kwetsbare groepen in de samenleving, zoals statushouders, (ex-)daklozen en
697 slachtoffers van huiselijk geweld. Bij de huisvesting van kwetsbare doelgroepen moet de gemeente
698 eveneens oog hebben voor de belangen van reguliere woningzoekenden. Om te voorkomen dat
699 kwetsbare doelgroepen en reguliere woningzoekenden tegen elkaar worden opgezet, bepleit Partij
700 Sleutelstad versnelde uitbreiding van de sociale woningvoorraad, waarbij alternatieve en creatieve
701 oplossingen niet worden geschuwd.

702

703 **Aanbesteden en intercultureel werken**

704 De gemeente besteedt veel van haar wettelijk opgedragen zorg- en ondersteuningstaken uit aan
705 (semi-)commerciële aanbieders. De bevolking van Leiden is goeddeels multicultureel samengesteld
706 en lang niet alle Leidenaren spreken voldoende Nederlands. Partij Sleutelstad wil daarom dat de
707 gemeente in aanbestedingsprocedures eist dat aanbieders van zorgtaken kennis hebben van
708 intercultureel werken, zodat zij contact kunnen maken met Leidenaren met een niet-Westerse
709 culturele achtergrond.

710

711 **Jeugdzorg**

712 De uitvoering van de jeugdzorg wordt gekenmerkt door wachtlijsten en financiële tekorten. Partij
713 Sleutelstad keert zich tegen het instellen van budgetplafonds. Beter is het in te zetten op
714 overbruggingszorg en ontschotting van de jeugdzorg, waardoor organisaties beter en efficiënter met
715 elkaar gaan samenwerken. Ook bepleit Partij Sleutelstad een steviger lobby van de gemeente om bij
716 het Rijk de voor jeugdzorg benodigde financiering te regelen.

717

718 **Preventie en leefstijl**

719 Veel maatschappelijke- en zorgkosten zijn te voorkomen als burgers een gezondere leefstijl
720 hanteren. De gemeente levert de inzet die binnen het Nationaal Preventieakkoord is afgesproken,
721 maar moet ook nagaan waar het meer kan doen. In samenwerking met maatschappelijke partners
722 moet de gemeente afspraken maken over gezonde voeding in schoolkantines en in openbare
723 gebouwen, wordt bewegen en sporten bij jongeren en ouderen gestimuleerd en wordt roken op
724 zoveel mogelijk plaatsen ontmoedigd.

725

726 **11. Jongeren**

727

728 **Jonge Leidenaren zijn de toekomst van de stad en moeten daarom beter bij het beleid van de**
729 **gemeente worden betrokken. De gemeente moet garanderen dat alle kwetsbare jongeren kunnen**
730 **rekenen op hulp en ondersteuning als dat nodig is.**

731

732 **Jongerenparticipatie**

733 Partij Sleutelstad vindt dat participatie van burgers een kernwaarde is in ieder lokaal
734 besluitvormingsproces. Daarbij heeft de problematiek van participatieongelijkheid altijd de aandacht
735 van de partij. Participeren moet je echter leren en je kunt er niet vroeg genoeg mee beginnen.
736 Daarom stelt PS voor dat de gemeente speciale aandacht besteedt aan het betrekken van jongeren
737 bij beleid dat hen aangaat op een manier die hen aanspreekt. Veel jongeren lopen tegen problemen
738 aan bij het vinden van een studentenkamer of woning en een stage. Voor MBO-studenten en niet-
739 studenten is er minder te doen en te beleven in Leiden omdat diverse (horeca)voorzieningen alleen
740 toegankelijk zijn op vertoon van een collegekaart.

741

742 **Ontmoeting**

743 Leiden heeft amper plekken en gelegenheden waar jongeren, praktisch en theoretisch opgeleiden en
744 jongeren met en zonder migratieachtergrond, elkaar kunnen ontmoeten en samen kunnen zijn.
745 Verschillende sport- en uitgaansgelegenheden zijn zelfs alleen toegankelijk voor jongeren met een
746 collegekaart. Partij Sleutelstad wil dat in Leiden weer een door jongeren zelf beheerd centrum komt
747 gericht op culturele vorming en expressie naar het voorbeeld van @Ease in Amsterdam. Voor de
748 jeugd zouden er ook hangplekken en ontmoetingsplekken moeten komen, waar zij samen kunnen
749 komen zonder al te veel overlast voor de omwonenden te veroorzaken.

750

751 **Meer voorzieningen open voor MBO-studenten**

752 Voor MBO-studenten is in Leiden veel minder te doen en te beleven dan voor andere studenten.
753 Verschillende sport- en uitgaansgelegenheden zijn enkel toegankelijk voor jongeren met een
754 collegekaart (WO, HBO) en diverse universitaire voorzieningen zijn wel beschikbaar voor studenten
755 van de hogeschool, maar niet voor die van het ROC. De gemeente gaat zich daarom inspannen om
756 meer voorzieningen toegankelijk te maken voor MBO-studenten en jongeren in het algemeen.

757

758 **Leenstelsel**

759 Door het afschaffen van de basisbeurs moeten studenten lenen om hun studie en huur te betalen.
760 Dit leidt tot torenhoge schulden, groeiende ongelijkheid en steeds meer jonge starters die geen
761 hypotheek kunnen krijgen om een woning te kopen. Partij Sleutelstad wil dat de gemeente zich inzet
762 om de basisbeurs weer in te voeren en om de negatieve effecten van het leenstelsel tegen te gaan,
763 bijvoorbeeld door het introduceren van een starterslening bij de aanschaf van een huis.

764

765 **Starterslening**

766 Veel jonge starters op de woningmarkt komen niet in aanmerking voor een sociale huurwoning of
767 kunnen geen hypotheek krijgen vanwege een te laag inkomen of een studieschuld. Zij zijn daardoor
768 aangewezen op exorbitante huren in de vrije sector die vaak veel hoger zijn dan hypotheeklasten.
769 Sparen zit er niet in door de hoge huren en de studieschuld. De gemeente dient starters een *kickstart*
770 te geven met een starterslening waarmee het verschil tussen de hypotheek en koopprijs kan worden
771 overbrugd.

772

773 **Tegemoetkoming lasten kamerbewoners**

774 Veel huurbazen berekenen de afvalstoffen- en rioolheffing door aan studenten. Ondanks hun lage
775 inkomen komen door regeltechnische redenen kamerbewoners in tegenstelling tot andere huurders
776 niet in aanmerking voor kwijtschelding. Partij Sleutelstad wil dat deze regels worden aangepast dan
777 wel dat kamerbewoners financieel worden gecompenseerd.

778

779 **Studentenhuisvesting**

780 Voor veel studenten is het lastig om een studentenkamer te vinden. Daarom bouwt Leiden veel
781 nieuwe studentenwoningen aan de randen van de stad. Dat gaat echter overwegend om studio's,
782 terwijl veel studenten juist graag samen met andere studenten willen wonen (met een zgn. "fusie").
783 In bouwplannen voor studentenwoningen dient meer rekening te worden gehouden met deze
784 behoefte.

785

786 **Stages**

787 Stages zijn belangrijk voor de ontwikkeling van scholieren en studenten en vaak een voorwaarde
788 voor studievoortgang. Helaas is het niet altijd makkelijk om een stageplaats te bemachtigen en
789 ontbreekt het bij stages geregeld aan een passende vergoeding. Samen met bedrijven en
790 onderwijsinstellingen bevordert de gemeente dat studenten en werkgevers elkaar makkelijk vinden.
791 De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld: stages worden altijd passend vergoed.

792

793 **Aanbesteden en intercultureel werken**

794 Ieder kind heeft recht op hulp en zorg. De inzet daarvan mag niet afhankelijk zijn van de
795 taalvaardigheid van de ouders. Partij Sleutelstad is van mening dat de gemeente bij de aanbesteding
796 van de jeugdzorg moet eisen dat instellingen voorzieningen treffen om ouders, die de Nederlandse
797 taal onvoldoende machtig zijn, passende hulp te bieden. Bij voorkeur zorgen instellingen ervoor dat
798 zij beschikken over teams waarin kennis over niet-Westerse culturen is geborgd.

799

800 **Gelijke behandeling**

801 De gemeente draagt er zorg voor dat alle gezinnen die een beroep doen op jeugdzorg, door
802 gekwalificeerde professionals worden geholpen. Dat betekent dat instellingen binnen de jeugdzorg

803 ervoor zorgen dat zij gezinnen met een niet-Westerse culturele achtergrond adequaat kunnen
804 helpen.
805

806 **12. Senioren**

807

808 **Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente zich actiever moet inzetten voor de belangen van de**
809 **groeierende groep senioren in Leiden. Vooral op het gebied van wonen en mobiliteit kan veel**
810 **worden verbeterd. De aanstelling van een seniorenmakelaar zal daarbij helpen.**

811

812 **Openbare ruimte**

813 Partij Sleutelstad wil dat de gemeente een inventarisatie maakt van alle obstakels in de openbare
814 ruimte die een belemmering vormen voor de bewegingsvrijheid van ouderen en mindervaliden. Denk
815 daarbij aan geparkeerde fietsen, afvalcontainers en stoepranden. De inventarisatie wordt uitgewerkt
816 in een plan van aanpak waarin de gemeente aangeeft hoe en wanneer zij de stad volledig
817 toegankelijk maakt voor al haar inwoners.

818

819 **Toegankelijkheid openbare gebouwen**

820 Waar ouderen en mindervaliden knelpunten ervaren bij het betreden en verkeren in openbare
821 gebouwen, worden deze door de gemeente geïnventariseerd en verholpen.

822

823 **Mobiliteit**

824 Veel ouderen zijn aangewezen op het OV. Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente ervoor moet
825 zorgen dat de bussen en bushaltes goed toegankelijk zijn voor ouderen en anderen die zijn
826 aangewezen op een rollator, scootmobiel of rolstoel. Wanneer OV-routes worden gewijzigd of haltes
827 worden verplaatst zorgt de gemeente ervoor dat deze goed bereikbaar blijven voor ouderen en
828 mindervaliden.

829

830 **Wonen**

831 De meeste ouderen blijven het liefst zo lang mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving wonen. Partij
832 Sleutelstad vindt dat de gemeente dit moet ondersteunen door in samenwerking met
833 woningcorporaties, huiseigenaren en VvE's voorwaarden te scheppen voor het levensloopbestendig
834 maken van de bestaande woningvoorraad. Ook bij nieuwbouw moet dit worden gestimuleerd of zelfs
835 worden verplicht.

836

837 **Mantelzorg en thuiszorg**

838 Er wordt een steeds groter beroep gedaan op de zelfredzaamheid van ouderen. Daarom is het nodig
839 dat mantelzorgers goed worden ondersteund wanneer zij daar behoefte aan hebben en dat thuiszorg
840 voor alle ouderen die dat nodig hebben, financieel bereikbaar is. Partij Sleutelstad zal zich inzetten
841 voor extra financiële armslag voor de ondersteuning van mantelzorgers en voor het aanbod van
842 thuiszorg. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar jonge mantelzorgers, die dit vaak moeten
843 combineren met onderwijs.

844

845 **Ondersteuning initiatieven van ouderen**

846 Partij Sleutelstad is van mening dat de gemeente de initiatieven van ouderen, zoals van de vereniging
847 van NSW, die tot doel heeft om zogenaamde *knarrenhoven* te realiseren, ruimhartig moet
848 ondersteunen en faciliteren.

849

850 **Seniorenmakelaar/wooncoach**

851 Partij Sleutelstad is voorstander van de aanstelling van een onafhankelijke seniorenmakelaar of
852 wooncoach die ouderen ondersteunt bij het formuleren van hun woonwensen, het verhuizen naar
853 een passende woning met gelijkblijvende of lagere huur en het aanvragen van gemeentelijke
854 voorzieningen. De makelaar of coach werkt samen met de doelgroep, woningcorporaties en zorg- en
855 welzijnsinstellingen.

856

857 **Sport en recreatie**

858 Ongeorganiseerd sporten neemt snel toe in populariteit. Denk daarbij aan wandelen, fietsen,
859 hardlopen, yoga en zwemmen. Vooral ouderen zijn op deze manier in beweging. Partij Sleutelstad
860 vindt dat de gemeente het ongeorganiseerd sporten moet stimuleren en faciliteren door letterlijk
861 ruimte te scheppen in parken en op pleinen.

862

863 **Vrijwilligerswerk**

864 Veel ouderen zijn actief in een vorm van vrijwilligerswerk. Ondersteuning en bemiddeling van
865 vrijwilligers is in Leiden sinds 1 april 2021 uitbesteed aan Includio. Partij Sleutelstad wil dat de
866 gemeente zich blijft inzetten voor het ondersteunen en faciliteren van vrijwilligerswerk door
867 ouderen.

868

869 **13. Onderwijs**

870

871 **De taak van de gemeente in het onderwijsbeleid is beperkt. Toch kan de gemeente een rol spelen**
872 **in het bevorderen van een gezonde levensstijl van leerlingen, het bevorderen van de**
873 **verkeersveiligheid rondom scholen en het tegengaan van segregatie in het onderwijs.**

874

875 **School veilige basis**

876 Leerlingen en docenten moeten zich in alle opzichten veilig kunnen voelen in de school. De gemeente
877 ondersteunt de scholen op alle mogelijke manieren om dit waar te kunnen maken. Scholen geven
878 aan wat zij daarvoor van de gemeente nodig hebben, bijvoorbeeld ondersteuning bij het opstellen
879 van een antipestprotocol.

880

881 **Bewegen**

882 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente zich moet inzetten voor de terugkeer van het
883 schoolzwemmen. Gebleken is dat met name kinderen van ouders met een migratieachtergrond
884 anders niet leren zwemmen met alle gevolgen van dien.

885

886 **Gezonde levensstijl**

887 Overgewicht is een groot probleem onder jongeren en een belangrijke risicofactor voor
888 gezondheidsproblemen in het latere leven. Partij Sleutelstad wil dat de gemeente met de scholen
889 een convenant sluit dat tot doel heeft om in de kantines vooral gezonde snacks en drankjes aan te
890 bieden.

891

892 **Segregatie**

893 De segregatie in het onderwijs, waarbij kinderen uit verschillende sociale groepen steeds minder
894 vaak met elkaar naar school gaan, is een onwenselijke ontwikkeling. Partij Sleutelstad wil dat de
895 gemeente de initiatieven van ouders die tot doel hebben segregatie in het onderwijs tegen te gaan,
896 stimuleert en ondersteunt. Voorts wil PS in dit kader dat de gemeente kinderen uit sociaal zwakke
897 milieus extra zal ondersteunen.

898

899 **Verkeersveiligheid rond scholen**

900 Partij Sleutelstad vindt het belangrijk dat de verkeersveiligheid rond scholen goed is geregeld en dat
901 scholen goed bereikbaar zijn voor het halen en brengen van kinderen. Daarbij stimuleert de
902 gemeente het halen en brengen van kinderen te voet of met de fiets. Partij Sleutelstad is voorstander
903 van de instelling van 15 km zones rondom scholen.

904

905 **Onderwijshuisvesting**

906 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente moet streven naar goede, duurzame en gezonde
907 schoolgebouwen. Daarbij moet worden ingezet op een breder maatschappelijk gebruik van de
908 gebouwen, bijvoorbeeld door sportverenigingen, voor inburgering en voor volwasseneneducatie.

909

910 **Passend onderwijs**

911 Ieder kind heeft recht op passend onderwijs. De plicht om daarvoor te zorgen is neergelegd bij de
912 scholen. Helaas komt het ook in Leiden nog voor dat kinderen thuisblijven, omdat er voor hen geen
913 passend onderwijsaanbod beschikbaar is. Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente actiever moet zijn
914 in het realiseren van een passend onderwijsaanbod door het beter ondersteunen en faciliteren van
915 de basisscholen. De schoolbegeleidingsdiensten spelen daarbij een centrale rol.

916

917 **Docenten aantrekken**

918 Partij Sleutelstad is van mening dat Leiden voor de docenten niet alleen een prettige stad moet zijn
919 om in te werken, maar ook om in te wonen. Daarom is PS een voorstander van het verlenen van
920 voorrang aan docenten bij het vinden van huisvesting en het verkrijgen van een parkeervergunning.

921

922 **Drugsvrije zones**

923 Partij Sleutelstad is voorstander van drugs- en rookvrije zones rond scholen. In deze zones wil PS
924 extra inzet van de politie met structurele controles tegen drugshandel en drugsoverlast. In andere
925 gemeenten is gebleken dat een dergelijke aanpak heeft geleid tot afname van de aan drugs
926 gerelateerde problematiek.

927

928 **Universiteit**

929 Partij Sleutelstad is trots op de aanwezigheid van de universiteit in de stad en beschouwt deze als
930 een belangrijke partner op het gebied van stedelijke ontwikkeling. De gemeente moet er in die
931 relatie ervoor waken dat de belangen van de universiteit in evenwicht blijven met andere belangen,
932 zoals die van burgers en bedrijven.

933

934 **14. Cultuur**

935

936 **Voor Partij Sleutelstad is kunst en cultuur meer dan de franje van het leven. PS wil daarom dat de**
937 **gemeente zich nadrukkelijk inzet voor het beschermen en bevorderen van kunstbeoefening in de**
938 **stad. De broedplaatsen hebben daarbij een belangrijke rol. PS vindt dat de gemeente ervoor moet**
939 **zorgen dat het kunst- en cultuuraanbod goed toegankelijk is voor moeilijker bereikbare groepen in**
940 **de bevolking.**

941

942 **Cultuurnota**

943 Leiden mag met recht trots zijn op de kwaliteit en de diversiteit van het cultureel aanbod, maar Partij
944 Sleutelstad wil dit aanbod wel toegankelijker maken voor specifieke doelgroepen, zoals de
945 zorgsector, jongeren en bewoners van kansarme wijken. Wij zien daarbij een centrale rol weggelegd
946 voor het PS Theater.

947

948 **Cultuureducatie**

949 Partij Sleutelstad vindt het belangrijk dat jonge Leidenaren al vroeg in aanraking komen met kunst en
950 cultuur. Niet alleen als toeschouwers, maar ook als beoefenaren. Partij Sleutelstad wil daarom dat de
951 gemeente de scholen stimuleert om aansluiting te zoeken bij het lokale kunst- en cultuuraanbod.

952

953 **Amateurkunst**

954 Talloze Leidenaren beoefenen een vorm van amateurkunst. Partij Sleutelstad benadrukt de waarde
955 hiervan en is van mening dat de gemeente de amateurkunst via het Centrum voor Amateurkunst
956 Leiden ruimhartig moet ondersteunen.

957

958 **Broedplaatsen**

959 Voor de ontwikkeling van het cultureel en maatschappelijk klimaat in de stad is het van belang dat er
960 ruimte is voor 'broedplaatsen'. Dit zijn plaatsen waar creatieve bewoners een betaalbare atelier- en
961 werkruimte vinden en waar zij inspiratie opdoen. Voor de stad zijn broedplaatsen van belang als
962 aanjagers van de opwaardering en herwaardering van wijken. Partij Sleutelstad vindt dat de
963 gemeente de initiatiefnemers van broedplaatsen ruimhartig moet ondersteunen en waar nodig
964 faciliteren.

965

966 **Lucas van Leyden-fonds**

967 Partij Sleutelstad is van mening dat kunst een publieke zaak is en dat het belangrijk is dat Leidse
968 kunstenaars worden ondersteund. De in het fonds beschikbare middelen worden daarom uitsluitend
969 ingezet ten behoeve van Leidse kunstenaars.

970

971 **Stadsbeeld en cultureel erfgoed**

972 Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente zich krachtiger dan nu het geval is, moet inzetten voor het
973 behoud van het historisch stadsgezicht en voor de bescherming van het Leidse materieel en
974 immaterieel erfgoed (zoals het Leidse dialect). Dit betekent dat ontwikkelingen zoals het plegen van
975 hoogbouw in en rond het centrum altijd kritisch aan de uitgangspunten van behoud en bescherming
976 zullen worden getoetst.

977

978 **Leiden museumstad**

979 Leiden is *de* museumstad van Nederland en Partij Sleutelstad vindt dat de gemeente al het nodige in
980 het werk moet stellen om de stad die status te laten behouden.

981

982 **15. Sport**

983

984 **Partij Sleutelstad heeft, naast aandacht voor de belangen van de georganiseerde sporters,**
985 **nadrukkelijk aandacht voor de groeiende groep ongeorganiseerde sporters. PS bepleit het**
986 **opstellen van een regionale sportvisie. Op het Jeugdfonds Sport en Cultuur mag niet worden**
987 **bezuinigd, zodat kinderen uit arme gezinnen toegang houden tot sport en bewegen.**

988

989 **Ongeorganiseerd sporten**

990 Leidenaren sporten steeds minder in verenigingsverband. Partij Sleutelstad vindt daarom dat de
991 gemeente meer oog moet hebben voor de belangen van de ongeorganiseerde sporters en hen beter
992 moet faciliteren. Denk daarbij aan trimparcours, trapveldjes en basketbalveldjes die bij voorkeur
993 door bewoners worden geadopteerd en onderhouden.

994

995 **Jeugdfonds Sport en Cultuur**

996 Voor veel kinderen is het Jeugdfonds Sport en Cultuur de enige manier om deel te kunnen nemen
997 aan sportactiviteiten. Partij Sleutelstad vindt het daarom belangrijk dat de gemeente via dit fonds
998 kinderen uit arme gezinnen blijft ondersteunen. Wij zullen ons verzetten tegen eventuele
999 bezuinigingen.

1000

1001 **Regionale sportvisie**

1002 De druk op het gebruik van de ruimte voor sportaccommodaties is groot. Vaak worden deze
1003 accommodaties ook door bewoners uit andere gemeenten gebruikt. Dit betekent dat de behoefte
1004 aan sportvelden en sportaccommodaties met de omliggende gemeenten moet worden afgestemd.
1005 Partij Sleutelstad wil daarom dat de gemeente in samenwerking met de buurgemeenten een
1006 regionale sportvisie opstelt.

1007

1008 **Sportaccommodaties en IJshal**

1009 Partij Sleutelstad ondersteunt de ontwikkeling van het Indoor Sportcentrum aan de Telderskade en
1010 het nieuwe zwembad met ijshal aan de Voorschoterweg. Deze sportcentra vervangen op termijn de 3
1011 Oktoberhal en de 5 Meihal. In de nieuwe centra wordt de breedtesport goed gecombineerd met de
1012 behoefte aan faciliteiten voor topsport. Aandachtspunten zijn dat de amateurverenigingen hun eigen
1013 plek en karakter kunnen blijven behouden en dat de centra kunnen worden gebruikt door
1014 ongeorganiseerde sporters en bewoners.

1015

1016 **Zwembaden**

1017 Leiden heeft nu drie zwembaden, te weten De Zijl, De Vliet en het 5 Meibad. Het 5 Meibad zal over
1018 enkele jaren sluiten. Dan resteren nog twee zwembaden. Het buitenbad van De Zijl is op het
1019 nippertje gered van sluiting wegens bezuinigingen, maar het is niet ondenkbaar dat het in de nabije

1020 toekomst toch zal worden gesloten. Partij Sleutelstad vindt het onwenselijk dat zwemwater in Leiden
1021 verdwijnt. Dit past niet in het beleid, waarbij de gemeente de sport en beweging in sociaal zwakkere
1022 wijken juist wil bevorderen. Tot slot vindt Partij Sleutelstad dat de gemeente meer aandacht moet
1023 hebben voor het toezicht op de veiligheid in zwembaden en het tegengaan van onwenselijk gedrag
1024 van bezoekers.

1025

1026 **Leiden stad voor watersporters**

1027 Partij Sleutelstad vindt dat Leiden zich beter moet presenteren als aantrekkelijke stad voor
1028 watersporters en varend erfgoed. De haven is gunstig gelegen als vertrekpunt voor de waterrijke
1029 omgeving en heeft goede voorzieningen voor schippers. Een levendige haven, met restaurants en
1030 terrassen, maakt dit gebied aantrekkelijk en is goed voor de werkgelegenheid.

1031

1032 **Tegen fusies van sportverenigingen**

1033 Partij Sleutelstad is tegenstander van het door de gemeente gedwongen laten fuseren van
1034 sportverenigingen ten faveure van bezuinigingsdoelstellingen en veldenwinst. De fusies in het kader
1035 van het voetbal vitaal programma zijn nu wel uitgewerkt en dienen geen vervolg te krijgen.

1036

1037 **16. Leefbaarheid en veiligheid**

1038

1039 **Partij Sleutelstad staat voor een krachtige en doeltreffende handhaving van de openbare orde en**
1040 **bestrijding van de criminaliteit. Wij bepleiten cameratoezicht indien nodig en altijd in overleg met**
1041 **omwonenden. De gemeente zorgt voor een schone openbare ruimte en gebruikt de omgevingswet**
1042 **om overlast gevende bedrijvigheid uit de stad te weren.**

1043

1044 **Meer toezicht op straat**

1045 Partij Sleutelstad wil dat de politie en de gemeentelijke handhaving (de zogenaamde boa's) meer
1046 zichtbaar zijn op straat, ook 's-avonds en in het weekend. Hulpdiensten moeten in heel Leiden altijd
1047 tijdig aanwezig zijn. Burgers die overlast ervaren van andere burgers moeten altijd serieus worden
1048 genomen. Indien noodzakelijk moet de inzet van politie of handhaving tijdelijk worden
1049 geïntensiveerd.

1050 Politie en handhaving moeten zoveel mogelijk worden ontlast van administratieve werkzaamheden.
1051 De gemeente dient op de juiste plaatsen te bepleiten dat het OM aangiftes van burgers serieus in
1052 behandeling neemt waardoor de aangiftebereidheid zal toenemen.

1053 Veelplegers moeten nauwlettender in de gaten worden gehouden.

1054

1055 **Tweezijdige benadering en maatwerk**

1056 Partij Sleutelstad is van mening dat de gemeente zich niet moet beperken tot corrigeren en
1057 handhaven, maar ook oog moet hebben voor stimuleren en belonen van wenselijk gedrag. Gewenst
1058 gedrag kan worden gestimuleerd met voorlichting en beloning. Vooral in het stationsgebied en
1059 sociaal zwakke wijken moeten veiligheids- en leefbaarheidsproblemen met een maatwerkaanpak
1060 worden bestreden.

1061

1062 **Boa's en bewapening**

1063 Door structurele bezuinigingen op het politieapparaat worden klassieke politietaken uitgevoerd door
1064 boa's. Zij komen geregeld in gevaarlijke situaties terecht, waar zij niet goed voor zijn uitgerust. Partij
1065 Sleutelstad is daarom voorstander van het, in specifieke gevallen, bewapenen van boa's met
1066 bijvoorbeeld pepperspray of wapenstok. Wij vinden het belangrijk dat de begeleiding en opleiding
1067 van boa's wordt verbeterd. Liever echter zien wij dat extra wordt geïnvesteerd in de politie.

1068

1069 **Cameratoezicht**

1070 Cameratoezicht is een effectief middel bij terrorismebestrijding, het aanpakken van criminaliteit en
1071 het voorkomen van overlast. Het vergroot de pakkans van fietsendieven en vandalen. Tegelijkertijd
1072 tast cameratoezicht ook de privacy van burgers aan. Waar grote risico's zijn of veel overlast is, weegt
1073 voor Partij Sleutelstad tijdelijk het veiligheidsbelang zwaarder. In alle gevallen wordt tijdelijk
1074 cameratoezicht niet zonder overleg met belanghebbende omwonenden ingevoerd.

1075

1076 **Zorg voor de openbare ruimte**

1077 De gemeente zorgt ervoor dat de openbare ruimte schoon, heel en veilig is en voorkomt daardoor
1078 verloedering. Het borgen van de kwaliteit van de openbare verlichting heeft daarbij prioriteit.
1079 Rommel op straat, bekladding van gebouwen en vernielingen moeten direct worden aangepakt.
1080 Partij Sleutelstad is voorts tegenstander van beleid waarbij burgers afvalstoffenheffing betalen die is
1081 gerelateerd aan de hoeveelheid afval die zij aanbieden (diftar systeem). Dit werkt illegale afvaldump
1082 in de hand. De gemeente betreft burgers zoveel mogelijk bij het beheer van de openbare ruimte.

1083

1084 **Bedelverbod**

1085 Bedelen wordt door veel Leidenaren als overlast ervaren, in het bijzonder in het stationsgebied en in
1086 de binnenstad. De gemeente heeft een bedelverbod ingesteld, maar dit wordt in de praktijk niet
1087 gehandhaafd. Partij Sleutelstad is voorstander van handhaving van het bedelverbod en begeleiding
1088 van bedelaars naar hulpverlening en opvang.

1089

1090 **Gereguleerde wietteelt**

1091 Partij Sleutelstad is voorstander van het reguleren en decriminaliseren van wietteelt, wiethandel en
1092 wietgebruik. Een gesloten coffeeshopketen zal de criminaliteit en volksgezondheidsrisico's
1093 terugdringen. Wij willen dat Leiden hierop samen met andere gemeenten dit aan de orde stelt bij de
1094 rijksoverheid. We denken daarbij aan een andere opzet dan het vanuit de rijksoverheid geïnitieerde
1095 experiment in tien gemeenten met gereguleerde wietteelt. Dit heeft niet gewerkt.

1096

1097 **Drugsvrije zones rond scholen**

1098 Partij Sleutelstad is voorstander van drugsvrije zones rond scholen. In deze zones moeten politie en
1099 handhaving in overleg met schooldirecties structureel controleren op drugshandel en drugsoverlast.
1100 In andere gemeentes is gebleken dat met een dergelijke aanpak de drugsoverlast afneemt.

1101

1102 **Omgevingswet en overlast gevende bedrijven**

1103 Partij Sleutelstad vindt het wenselijk dat de gemeente de invoering van de omgevingswet aangrijpt
1104 om de toelating van overlast gevende bedrijven te heroverwegen. Shusha lounges en coffeeshops
1105 horen niet thuis in woonwijken.

1106

1107 **Wapenbezit jongeren**

1108 Het wapenbezit onder jongeren, in het bijzonder het bezit van messen, is een groeiend landelijk
1109 probleem. Partij Sleutelstad wil dat de gemeente een actief ontmoedigingsbeleid voert dat bestaat
1110 uit voorlichting, preventieve controles en inleveracties.

1111

1112 **Aanpak ondermijning**

1113 Partij Sleutelstad is voorstander van voortzetting en waar nodig intensivering van de aanpak die is
1114 gericht op het tegengaan van ondermijning en het bestrijden van de georganiseerde misdaad.

1115 Voorkomen moet worden dat de onderwereld zich via schimmige vastgoedtransacties en de
1116 uitbating van horeca een positie verwerft in de bovenwereld.

1117

1118 **Buurtinitiatieven**

1119 Partij Sleutelstad is een groot voorstander van betrokkenheid van burgers bij beleid dat beoogt de
1120 leefbaarheid en veiligheid in wijken te vergroten. De gemeente moet dan ook initiatieven van
1121 burgers op dit gebied stimuleren en omarmen.

1122

1123 **Vuurwerk**

1124 Partij Sleutelstad onderschrijft de problemen en schade die het afsteken van vuurwerk jaarlijks
1125 oplevert voor mens, dier en milieu, maar ziet tegelijkertijd ook handhavingsproblemen bij een
1126 verbod en erkent dat veel Leidenaren vuurwerk als een belangrijke traditie ervaren. Partij Sleutelstad
1127 vindt dat de gemeente zich moet inzetten voor de ontwikkeling van landelijke regelgeving die
1128 mensen, dieren, eigendommen en milieu beter beschermen tegen de schadelijke gevolgen van het
1129 afsteken van vuurwerk. Voor wat betreft eventueel lokaal verbod, vinden wij dat Leidenaren
1130 daarover het laatste woord moeten hebben. Daarom pleiten wij voor een referendum waarin naast
1131 voor en tegen een algeheel verbod, ook voor alternatieve opties als het instellen van specifieke
1132 gedoogzones (vuurwerkblij zones) gekozen kan worden.

1133

1134 **Straatintimidatieverbod**

1135 Partij Sleutelstad vindt dat iedere burger zich veilig moet weten in de openbare ruimte. Vooral
1136 vrouwen en meisjes voelen zich te vaak kwetsbaar door intimidatie van (groepen) jongens en
1137 mannen. Wij zijn daarom voorstander van het opnemen van een straatintimidatieverbod in de
1138 plaatselijke verordening.

1139

1140 **17. Burgerschap en Samenleving**

1141

1142 **Partij Sleutelstad komt op voor alle Leidenaren ongeacht hun geslacht, geaardheid, afkomst,**
1143 **etniciteit en religie. De partij onderschrijft de gelijkheid van burgers en zet zich in tegen iedere**
1144 **vorm van discriminatie. Partij Sleutelstad gaat echter niet mee in de huidige trend van het voeren**
1145 **van identiteitspolitiek, omdat daarbij kwetsbare groepen in de samenleving tegen elkaar worden**
1146 **opgezet en omdat identiteitspolitiek de aandacht afleidt van de fundamentele problemen in de**
1147 **samenleving.**

1148

1149 **Groeiende ongelijkheid**

1150 Kwetsbare groepen in onze samenleving zijn slachtoffer van de almaar groeiende ongelijkheid in
1151 inkomen en vermogen en voelen zich aangetast in hun bestaanszekerheid door de doorgeslagen
1152 liberalisering van de arbeidsmarkt en de woningmarkt. Dit leidt tot een veelheid aan lichamelijke en
1153 psychische gezondheidsklachten. Bovendien hebben kwetsbare groepen in de samenleving veel
1154 minder goed toegang tot politieke besluitvorming.

1155 Deze problemen worden niet opgelost met identiteitspolitiek, waarbij irrelevante verschillen tussen
1156 mensen worden uitvergroot. Partij Sleutelstad stelt daarom een politiek voor die zich richt op het
1157 aanboren en versterken van het sociaal kapitaal, op het positief waarderen en benutten van
1158 diversiteit, op het actief bestrijden van discriminatie en op het daadwerkelijk beschermen van de
1159 meest kwetsbaren.

1160

1161 **Sociaal kapitaal: aanboren en versterken**

1162 Door het aanboren en versterken van sociaal kapitaal binnen en tussen groepen mensen, wordt de
1163 kwaliteit van het sociale leven verbeterd en wordt de kwetsbaarheid verminderd. De gemeente kan
1164 burgers in kwetsbare groepen ondersteunen bij het aanboren en versterken van hun sociaal kapitaal
1165 door:

- 1166 – het bevorderen van op emancipatie gerichte contacten tussen leden van een gemeenschap
1167 en het bestrijden van isolement, waarbij kan worden gedacht aan het stimuleren van
1168 mantelzorg, maatjesprojecten en burenhulp;
- 1169 – het bevorderen van contacten en netwerken tussen gemeenschappen (het slaan van
1170 bruggen), waarbij kan worden gedacht aan het stimuleren van samen sporten, het bestrijden
1171 van segregatie in het onderwijs, het versterken van het verenigingsleven, het herwaarderen
1172 van het opbouwwerk, het toegankelijker maken van taalonderwijs voor alle taalbehoeftigen
1173 en het uitbreiden en toegankelijker maken van buurtontmoetingsplekken en buurtcentra.

1174 De gemeente subsidieert geen organisaties die handelen in strijd met grondrechten, die doelen
1175 nastreven die met grondrechten in strijd zijn of die de integratie van nieuwkomers frustreren of
1176 tegenwerken.

1177

1178 **Diversiteit benutten**

1179 Voor een vitale democratie is diversiteit van levensbelang. Burgers in een vitale democratie hebben
1180 het recht anders te zijn of een afwijkende mening te hebben zolang anderen daardoor niet in hun
1181 rechten worden beperkt. De gemeente kan de positieve aspecten van diversiteit bevorderen door:

- 1182 – het ontmoedigen van cultureel isolement van gemeenschappen door voorwaarden te stellen
1183 aan de toegang tot subsidies voor sociaal-cultureel werk en publiek gefinancierde faciliteiten;
- 1184 – het bevorderen van lotsverbondenheid tussen (groepen) burgers door onder meer het
1185 faciliteren van ontmoeting en samenwerking bij stedelijke ontwikkeling (burgerforum, co-
1186 creatie).

1187

1188 **Beschermen van kwetsbare burgers op de arbeidsmarkt**

1189 Alle burgers in een kwetsbare positie hebben recht op bescherming door de overheid. Partij
1190 Sleutelstad vindt dat de gemeente meer dan nu het geval is een op maatwerk gerichte aanpak moet
1191 hanteren bij het beschermen van kwetsbare burgers op de arbeidsmarkt door:

- 1192 – het introduceren van het Persoonsgebonden Re-integratie Budget (PRB) als instrument in de
1193 uitvoering van de participatiewet, waardoor burgers meer regie krijgen over hun bestaan;
- 1194 – het introduceren van arbeidspools, waardoor kwetsbare burgers beter worden beschermd
1195 tegen de onzekerheden op de arbeidsmarkt;

1196

1197 **Asielzoekers, statushouders en ongedocumenteerden**

1198

1199 Leiden levert een bijdrage aan de opvang van asielzoekers en statushouders die in verhouding staat
1200 met haar grootte, beschikbare ruimte en het absorptievermogen van de Leidse samenleving. Dat
1201 geldt ook binnen Leiden: bij spreiding en keuze voor opvanglocaties waken we er zoveel mogelijk
1202 voor dat dit extra druk legt op kwetsbare wijken.

1203

1204 Iedereen heeft recht op bed, bad en brood. In Leiden stellen we opnieuw een bed-bad-
1205 broodvoorziening in voor ongedocumenteerden die niet zijn geholpen met de landelijke voorziening
1206 in Rotterdam.

1207

1208 **Actief bestrijden van discriminatie**

1209 De gemeente heeft wat betreft Partij Sleutelstad een voortrekkersrol en een voorbeeldfunctie bij het
1210 bestrijden van discriminatie op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt. Daarbij kiest de gemeente voor
1211 instrumenten die niet leiden tot de discriminatie van weer andere groepen. Het bestrijden van
1212 bijvoorbeeld discriminatie van vrouwen op de arbeidsmarkt mag niet de discriminatie van mannen
1213 tot gevolg hebben. De gemeente kan discriminatie op de arbeidsmarkt bestrijden door het opnieuw
1214 introduceren van een anti-discriminatieteam dat gelijke behandeling in het gemeentelijk
1215 aanstellingsbeleid monitort en waarborgt en door het hanteren van instrumenten, zoals het
1216 anoniem solliciteren.

1217

1218 **18. Financiën**

1219

1220 **Leiden staat er financieel slecht voor. In de begrotingsscan van de provincie staan vier van de zes**
1221 **signaalwaardes op oranje/rood. Om de ambities van het college te kunnen realiseren, is Leiden**
1222 **hoge schulden aangegaan. In de eigen prognoses stijgt de schuldquote naar 197% in 2024 – hoger**
1223 **dan elke andere (middel)grote gemeente. Dat maakt de gemeente kwetsbaar en legt een grote**
1224 **druk op de begroting; jaarlijks is Leiden 55 miljoen euro kwijt aan rente- en afschrijvingskosten.**

1225

1226 **18.1. FINANCIËN – ALGEMEEN**

1227

1228 **Integrale benadering van de begroting**

1229 Bij het opstellen van de begroting is een integrale benadering vereist. Politici mogen zich niet achter
1230 boekhoudkundige afspraken verschuilen voor hun politieke keuzes. Dat betekent dat het bij
1231 (structurele) tegenvallers binnen een programma ook mogelijk moet zijn om deze op te vangen door
1232 bijsturingen in andere programma's.

1233

1234 **Geen hek rond het sociaal domein**

1235 De afspraak dat er geen extra geld naar het sociaal domein mag ('het hek') gaat van tafel. Deze
1236 afspraak heeft ertoe geleid dat de te lage rijksbijdrage voor jeugdzorg en maatschappelijke
1237 ondersteuning is afgewenteld op de mensen die het in onze stad het zwaarste hebben.

1238

1239 **Meer geld naar het sociaal domein, veiligheid en sociale woningbouw**

1240 Binnen de begroting hebben het sociaal domein, veiligheid en het realiseren van betaalbare en
1241 sociale woningen prioriteit. Hier mag niet op worden bezuinigd, er moet juist geld bij. Indien
1242 bezuinigen nodig is, kijken we als eerste naar megalomane projecten, stadspromotie, de bijdrage aan
1243 het Bio Science Park, cultuur en overhead.

1244

1245 **Pas op de plaats met grote projecten**

1246 Leiden koerst af op de hoogste schuldquote van alle gemeentes in Nederland (197% in 2024) –
1247 oftewel ruim 1 miljard euro.

1248 Partij Sleutelstad wil de groeiende schuldenlast beperken door het faseren en schrappen van
1249 megalomane projecten. Hierdoor komt structureel meer ruimte vrij in de begroting en wordt de
1250 financiële positie van de gemeente minder kwetsbaar. Na de verkiezingen houden we alle grote
1251 investeringen kritisch tegen het licht. De Leidse Ring Noord (150 miljoen euro) schrappen we als
1252 eerste.

1253

1254 **Referendum over mega-investeringen**

1255 De bekostiging van grote projecten met leningen leggen een grote druk op de begroting en beperken
1256 de ruimte van toekomstige gemeenteraden. Partij Sleutelstad wil daarom dat de belastingbetaler
1257 zich kan uitspreken over grote projecten van meer dan €40 miljoen via een referendum.

1258

1259 **Weerstandsvermogen**

1260 Leiden moet zich weerbaar maken tegen onverwachte tegenvallers en financiële risico's. De
1261 gemeente moet daarom voldoende middelen aanhouden voor de risico's die zij loopt
1262 (weerstandsvermogen). Overwogen moet worden om de weerstandsratio te verhogen van 1,0 naar
1263 1,5. De huidige hoge rentebuffer wordt gehandhaafd.

1264

1265 **Benchmark gemeentelijke financiën**

1266 In de begrotingsscan van de provincie staan 4 van de 6 alarmbellen op rood. Ook blijkt daaruit dat
1267 Leiden (veel) meer uitgeeft aan bepaalde taken dan vergelijkbare gemeentes. Partij Sleutelstad pleit
1268 voor een benchmark met vergelijkbare gemeentes door een onafhankelijke autoriteit.

1269

1270 **18.2. FINANCIËN – BELASTINGEN**

1271

1272 **Geen stijging van de lasten voor de Leidenaren**

1273 Niet alleen de schulden van de gemeente zijn erg hoog; er zijn maar weinig gemeentes waar de
1274 lasten voor burgers en ondernemers hoger zijn dan in Leiden. De afgelopen jaren zijn de OZB,
1275 afvalstoffen- en rioolheffing en de parkeerbelastingen verhoogd. De OZB niet-woningen is de één na
1276 hoogste in heel Nederland.

1277 Het huidige College van B&W heeft de gemeentelijke heffing voor burgers en ondernemers flink
1278 verhoogd. Partij Sleutelstad is tegen verdere verzwaring van de lasten. De komende jaren wordt de
1279 OZB hooguit gecorrigeerd voor inflatie. In Leiden introduceren we geen nieuwe belastingen.

1280 Partij Sleutelstad wil een pas op de plaats maken; komende jaren mag de stijging van de lasten
1281 hooguit trendmatig zijn en wordt de stijging van de schuldenlast omgebogen. Het
1282 investeringsprogramma houden we kritisch tegen het licht. Indien er bezuinigd moet worden,
1283 ontzien we de zaken die voor Leidenaren het belangrijkste zijn: sociaal domein, veiligheid en
1284 betaalbare woningbouw.

1285

1286 **Doelbelastingen gaan enkel naar het doel waarvoor ze geheven worden**

1287 Partij Sleutelstad vindt het een goede zaak dat de gebruikers van een gemeentelijke dienst hieraan
1288 geheel of gedeeltelijk meebetalen. Dit voorkomt dat deze diensten via de OZB worden doorberekend
1289 aan alle Leidse burgers en ondernemers. De afvalstoffenheffing, rioolheffing en parkeerbelasting
1290 mogen daarom kostendekkend zijn. Voorwaarde is wel dat de opbrengsten van deze doelbelastingen
1291 enkel worden ingezet voor het doel waarvoor ze geheven worden.

1292

1293 **Voorkomen belastingdruk minima**

1294 De hoge afvalstoffenheffing, rioolheffing en parkeerbelasting drukken vooral stevig op Leidenaren
1295 met een kleine beurs. De consequenties van de gemeentelijke heffingen voor lagere
1296 inkomensgroepen is een aandachtspunt voor Partij Sleutelstad. Voor minima wordt de ruimst
1297 mogelijke kwijtscheldingsregeling gehanteerd.

1298

1299 **Schiet niet door met 'de vervuiler betaalt'**

1300 De 'vervuiler betaalt' is op zich een goed principe, maar moet wel doelmatig zijn en niet
1301 doorschieten. Criminelen mee laten betalen aan de kosten van handhaving via hogere boetes en
1302 dwangsommen is een prima idee; het afrekenen per vuilniszak werkt juist averechts doordat het de
1303 illegale dumping van huisafval in de hand werkt. Een korting op de rioolheffing voor mensen met een
1304 groene tuin is het overwegen waard.

1305